

נסייון מהפכני:

★ לאיום מוסאס

בן 17, חניך בית ספר עמ"מ, מיל בן לחשף את חקלאית, אף הוא מכפר עליה. את הכשרתו בקיבוץ הוא מקבל בשני ענפים: מטעי פרי ומכורות. הוא הבן השלישי במשפחה בת חמשה בנים, יצא להכשרה ישר מבית-הספר. בהתחלה היו חיי הקיבוץ קשים — כרובות בחורים אחרים לא היה רגיל לעבודה גופנית מתכננת, אולם כעבור זמן התרגל גם לזה.

★ תחמוד יונים

יליד כפר ערה (במשולש הק"מ), בן 18. הוא אשר נתן למעשה את הדחיפה להקמת הגרעין הערבי בפנותו לאברהם בן-צור, איש שער העמקים ומכר ותיק. לפני המלחמה למד בבית-הספר החקלאי כדורי בטולכרם, הקים לול מודרני בן 1000 תרנגולות, אף רכש מדגרה. לאחר מלחמת העצמאות הפסיק את הלימודים, הגה רעיון הכשרה בקיבוץ.

מסולסל, בשערי קיבוץ שער העמקים, ביקש את אותו אברהם בן-צור. היה זה מחמוד רשיד יוניס, אחיו הצעיר (18) של מוחמד. באתי להמשיך את התפקיד של אחי, הוא אמר. גם הוא האמין כי אין ערבים וערבים חייבים להיות חיי איבה נצחית. הוא ניסה להר- כיח זאת. אולם אין זו משימה קלה לבחור ערבי הגר תחת שלטון מימשל צבאי חמור. הצעתו לאברהם בן-צור היתה פשוטה ומהפ- כנית: לארגן צעירים ערביים בגרעיני הכשרה, שיצאו למשקים עבריים ללמוד מקצוע מועיל, יתערו בחיי עבודה משותפים, יהפכו מפיצים משוכנעים של רעיון האחווה.

הזקנים התנגדו. למעשה לא היתה הצעה זו אלא הלבשת רעיונותיו המופשטים של אבר- הם ואלפים אחרים כמוהו — במפלגות ומחוצה להן — בצורה ממשית ותכליתית. היתה זאת הזדמנות להוכיח במעשים את האמונה כי בני שני העמים מסוגלים להיות יחדיו ולהדגים את התפקיד החשוב אשר ישראל יכולה למלא במתן כיוון חדש, מתקדם ושוחרי-שלום, למהפכה הלא- מית הערבית.

ככל רעיון מהפכני נתקל גם רעיון זה בחשדות והיסוסים רבים. לבסוף הוחלט להקים את הגר- עין כגרעין להכשרה מקצועית, דוגמת אלה שהוג- הו לאתרוגה על ידי המרכז החקלאי לאנשים אשר מטרתם הסופית אינה יציאה להתיישבות

כ אשר כל עקאל וכפייה היו מטרה לנשק העברי וגערות יהודיות קישטו את חלור מות הנצחון של הערבים, בא אדם אל קיבוץ עין-שמר וביקש לדבר עם אבר- הם. היה זה מוחמד רשיד יוניס, מורה ערבי מכפר ערה. במקום לירות בו, נענו אנשי המשק למבוקשה, לקחוהו אל ידיו אברהם בן-צור, "הערבי" של הקיבוץ.

"באתי בשליחות שלום", אמר מוחמד. "אני שכנעתי את קאוקגי להפגש עם איש ההגנה כדי להשכין שלום".

לא היו אלה דיבורי סרק. זה מכבר היה מוח- מד ידוע כמטיף לשיתוף פעולה עברי-ערבי, הרי דוק היחסים בין שני העמים אשר כרוחם לעזור זה לזה, להשלים זה את חסרונות רעהו. עוד לפני חודשים לא רבים, כאשר רצה ג'ה-האיי איים להבעיר את חבית אבק השרפה, היה מוח- מד בין מארגני הסכם השלום בין יישובי הסבי- בה.

ואמנם לא ארך הזמן ואיש ההגנה נפגש עם קאוקגי במפקדתו. אולם פגישתם לא הביאה כל תוצאה — מלבד מעצרו של מוחמד המתוך. כעבור זמן מה שוחרר. אך ימיו בחופש היו ספורים. הוא נעצר שנית, הואשם בריגול לטובת היהודים, הוצא להורג.

האח הצעיר. הוצא להורג. ארבע שנים לאחר מכן הת- ייצב בחור שחום ומוצק, בעל שיער בלונדי

★ ג'ורג' קסיס

נוצרי, בן 19, בן למשפחה חקלאית מכפר עליה, ליד תרשיחה בצפון, אשר לה 220 דונם אדמה, טרקטור וקומביין. הוא שמע על רעיון יסוד גרעין ההכשרה הערבי, נרשם בו על מנת ללמוד את שיטות ייעול החקלאות. עם בואו לשער העמקים, מותיקי קיבוץ השומר הצעיר, הוכנס לסידור העבודה של הקיבוץ ככל שאר חבריו בגרעין, נשלח לעבוד בגני הירק של המשק. לאחר שלושה חודשים הוכנס לעבודה קבועה במוסך בו ילמד כיצד להשתמש כראוי בטרקטור ובקומביין לכשיחזור לכפרו עם תום ההכשרה. בעומדו ליד השלט הנושא את שם הקיבוץ בכניסה למשק על הכביש הראשי, אין הוא נבדל במאומה מאלפי בחורים עבריים בבגדי העבודה ובכובע הטמבל. גם ההבדל העיקרי — שפה — נעלם לאט, לאט וג'ורג' יכול היום, פחות מארבעה חודשים לאחר הגיעו לשער העמקים, לשוחח בעברית מקוטעת עם חבריו לעבודה במוסך או ליד השולחן בחדר האוכל של המשק. כי נוסף להכשרה המקצועית מקבל ג'ורג' גם הכשרה רעיונית ורוחנית, לומד להכיר מקרוב את היהודים אשר בעיני זקני כפרו נחשבים כנוף זר וחסר זכות קיום במרחב הערבי. הכשרתו במשק עברי מוכיחה לו את ההיפך, משכנעת כי יש מקום לשני העמים זה לצד זה.

ההשלמה: בחורות. גם ליד שולחן מארחיהם העבריים מצאו הבחורים הערביים מקום. אין חייבה בשער העמקים מוקדשים לעבודה בלבד, חסרי מעט עם אנשי המשק. להיפך. אנשי הקיבוץ שהחלו ברעיון יספקות רבים נוכחו חיים לדעת כי אין הערבים שונים מכל גרעין אחו-ואילו חברי הגרעין למדו כי אין היהודים אנשי ממשל צבאי או משטר כובש בלבד. את החסר לאוירה החברותית עומדות להוסיף ארבת בחורות מנצרת שביקשו להצטרף לגרעין. בואן יהיה המפכה בערכים המקובלים של החברה הערבית.

מיהו הערבי? אין תמונה זו שונה מאלפי אחרות המראות חברי קיבוץ ב-פונה. היא צולמה בכרם של קיבוץ שער העמקים בהפסקה קצרה שחלה בשעת קציר העשבים שעלו בין שורות הגפנים. הדבר היחיד המיוחד לתמונה זו לגבי אלפי האחרות הוא כי סמוך בה גרעין של מהפכה. שני מימין עומד לאיוס מוסאס, חבר הגרעין הערבי המקבל הכשרה שתהפכו לא רק חקלאי מודרני כי אם גם תוכיח כי יהודים וערבים יכולים להיות יחד.